

Conciones, Siue Conceptvs Theologici Ac Praedicabiles, In Omnes Totivs Anni Dominicas

Opvs Novvm Figvris, Allegoriis, Similibvs Ex Sacris profanisq[ue]
Scriptoribus plenißimum, cum occurrentium fidei controuersiarum
tractatione.

De Sanctorum Festiuitatibus Annitotius - Nvnc Demvm Integre Svppleti,
Concionibus per octauam Vener. Sacramenti suo ordine intersertis

Besse, Pierre de

Coloniae Agrippinae, 1620

In Festo S. Petri ad Vincula. Misit Herodes Rex, &c. Act. 20. 1. De Ecclesiæ
splendore per figuras illustrato. 2. Iudicium diuersum mundi & Dei. 3.
Festiuitas hæc cur ad Vincula dicta. 4. De nomine ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56205](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56205)

INFESTO SANCTI PETRI
AD VINCVLA.

Partitio.

- I. De Ecclesia splendore per figuram illustrato.
- II. De iudicio diuerso mundi & Dei.
- III. Festiuitas hæc cur ad Vincula dicta.
- IV. De nomine Vinculi.
- V. De catenis S. Petri moraliter expositis.
- VI. De eiusdem liberatione per Angelos: & quid hoc.

Misit Herodes Rex, vt affligeret quosdam
de Ecclesia, &c. Act. 12.

FIGVRA.

Apo. 12.

Horrendum sanè ac funestum spectaculum est, Auditores, videre in Apocalypsi ingentem illum draconem rufum ante mulierem duodecim coronatam stellis, & sole amictam, sese sistere, eamque iam iam parturientem vehementissimè persequi, vt recens editam prolem deuoret, in eamque quibus potest modis grassetur. Describit eo loco Ioannes, quæ tunc Ecclesiam premebat, persecutionem, quæque Antichristi eam tempore oppressura erat. Mulier enim hæc duodecim rutilantibus redimita sideribus haud dubiè Ecclesia erat, iam inde à sui exordio duodecim illustrata & decorata Apostolis; qui velut fulgentissima quædam astra, sole Christo Iesu, per vniuersum terrarum orbem longè lateque fulserunt, & Euangelij omnia luce collustrarunt. Vastus & ferus hic draco diaboli erat imago, aut potius Herodis Tyranni, qui furoris & rabiei æstu rufus, & effuso sancti Iacobi, quem decollauerat, sanguine etiamnum rubescens, hodie Ecclesiam persequitur, & vehementissimè exagitat, eius opprimere filios satagens, & in primis primogenitum eiusdem filium Petrum, quem in vincula coniecit, & compedibus costringit, vt inde ad mortem eum, nisi cœleste numen impediatur, & Dei viuentis iustitia hominis malignissimi tyrannidi immanitati que obluetur, rapiat. Materia hæc tragicomica

est: eius namque initia tristitia, feralia, & illatibilia sunt; sed iucunda catastrophæ. Equidem hoc eam modo vobis percurrere constitui; vt autè Spiritus sanctus auxilium dicenti afferat, nostra illi vota precesque offeramus, & gloriosissimam Dei matrem rogemus, suam vt opem etiam conferat, quam eam ob causam Angelica salutatione inuocabimus, dicemusque:

AUE MARIA.

Inclytum illud Apostolorum decus Paulus admirabilem olim diuinæ sapientiæ dispositionem decretaque circa Ecclesiæ suæ regimen miratur, sic de iisdem in ea quæ ad Ephesios locutus est, *Vt inuotescas, inquit principibus & potestatibus per Ecclesiam multiformis sapientia Dei, secundum præfinitionem sæculorum, quam fecit in Christo Iesu.* In quem locum scribens Angelicus Doctor D. Thomas, vult hæc in Angelorum præiudicium ab Apostolo minime dicta esse, neve mentem eius fuisse, docere, Angelos Apostolorum è prædicatione quippiam quod antea ignorabant didicisse: indecens enim minimeque consentaneum & statui felicitatis repugnans videri, beatum ac comprehensorem viatoris in gymnasio agere, & Angelis cœlestibus ac immortalibus homines mortales in præceptores, ac pedagogos obtingere: docere autem voluisse (quod sanè exploratissimum & maximè indubitatum est) spiritus ac mentes illas cœlestes magnam Dei sapientiam ex Ecclesiæ successibus, quos Apostolis prædicantibus ac mysteria exponentibus annotarant, cognouisse, ac præcepisse.

Ait ergo Apostolus, Dei se sapientiam diuersimode aperire ac patefacere, eamque tam in cœlo terraque, quam Ecclesiæ regimine ac directione elucere: quia varios in ea adhibet modos, diuersos producit effectus, variaque; inferiorum genera vsurpat, omniaque; sapientiæ suæ æternæ & infinitæ signa manifestat. Quod regius ille Vates admirans exclamat, *Gloriosa dicta sunt de te ciuitas Dei.* Esti verò locus hic sensu litterali de ciuitate Ierusalè intelligendus sit, de qua gloriosa reuera dicta fuere, nimirum quod regia sacerdotalisque esset ciuitas, quodque templum Domini & testamētū Arca in ea forent; quod verò omnem superat laudè, maximèque

ximèque gloriosum est, quòd in ea Messias, Angelorum rex, & totius vniuersi Dominus docuerit, Euangelium prædicarit, miracula patrarit, mundi salutem operatus sit, crucem in ea ac sepulchrum suum reliquerit, spiritum ibi paraclitum miserit, denique primæ Ecclesiæ suæ fundamenta iecerit, vt in æternum perduraret: mysticè tamen & proposito conuenienter de Ecclesiâ hoc potest ac debet intelligi, cum & totus ipse Psalmus à Patribus de Ecclesiâ sit olim expositus; *Fundamenta eius in montibus sanctis*, id est, Ecclesiâ in Apostolis & Prophetis, qui omnes sanctitatis ac doctrinæ montes fuere, est fundata, iuxta illam Ioannis visionem, *Et ciuitas habebat fundamenta duodecim*, & in eis nomina duodecim Apostolorum Agni, &c. & ad Ephesios 2. *Super edificati supra fundamentum Apostolorum & Prophetarum.*

Apoc. 1.

Ephes. 2.

Ecclesiæ figur.

Prou. 9.

Et de sancta hac ciuitate, de Ecclesiâ, inquam, gloriosa ac mirabilia dicta sunt, quòd nimirum regnum esset IESV CHRISTI, quòd illustris ac fertilis illa vinea, quam homo quidam plantauit, locauit agricolis, sepe circumdedit, turri addita communiuit, ac torcular in eius medio constituit: quòd esset ager paterfamilias, in quo bonum crederet semen intermisit zizanij: quòd esset sagena ac rete, quæ in medium iacta pelagus varios & omnigenos concludit pisces, bonos iuxta ac malos: quòd esset ingens illa nauis, quæ aduersis agitata ventis, tempestatibus ac procellis huc illucque raptabatur: quòd esset denique domus illa regia, quam in petra sapientia extruxerat, septemque columnis suffulserat; de qua in Prouerbijs, *Sapientia edificauit sibi domum, excidit columnas septem.*

Gloriosa verè de Ecclesiâ hac dicta suat: quòd eam Deus in roboris ac potentiarum suarum armamentarium, regnorum imperiorumque suorum arcem, in gratiarum suarum, indulgentiarum ac misericordiarum tribunal, in omnium peccatorum, maleficorum ac reorum omnium refugium, in thesaurorum ac diuitiarum promptuarium elegerit; quòd Deus optimus maximus in eo pretiosa Sacramentorum monilia, thesauros incomparabiles, & omnibus mundi morbis medelas, sed in primis pretiosum suum corpus, mirabilem omnium maxime admirandum, & omnium

magnorum vniuersi cœlitus editorum operum compendium. iuxta illud Psalmographi. *Memoriam fecit mirabilium suorum misericors Psal. 110. ac miserator Dominus, escam dedit timentibus se,* reliquerit: quòd duodecim piscatorum missellorum, abiectionum, picbeiorum, idiotarum, obscurorum, militum exarmatorum, & ducum auctoritate destrutorum auspicio ductuque eam afferuerit & fundarit.

Magnam Deus olim sapientiam, ac sapientem magnitudinem ac potentiam tum per Aegyptum exhibuit, cum ranarum, ciniphæ, locustarum, animalculorum inter omnia in rerum natura vilissimorum, adminiculo vniuersum Pharaonis regnum concussit, perterruit, & exagitauit. At maiorem idem Deus sapientiam potentiamque tum in Ecclesiâ suæ exaltatione & fundatione exseruisse visus est, cum duodecim pauperulorum virorum, quibus nulli in orbe viliores & abiectiones erant, opera industriaque eam fundare, eorumque tum dextra, tum lingua mundum vniuersum subiugare, & tartareas simul & terræ potestates consternare voluit. Vnde merito Apostolus Dei optimi maximi magnitudinem, maiestatem, sapientiam ac potentiam exaltaturus, dicere potuit, *Infirmam mundi elegit Deus, vt fortia quæque confundat;* deiciat, destruat, atque tubuerit.

Exod. 7. 8.

&c.

1. Cor. 1.

Illustre profectò & gloriosum est, quòd diximus hactenus, magnaque mirabilia in hoc includuntur: confitendum nihilominus est, longè sublimiora & admirabiliora de hac Ecclesiâ dicta esse in ijs, quæ ad eius regimen & directionem spectant, quòd nimirum per crucem Iesu Christi fundata, persecutionibus excreuerit; per vincula, catenas, compedes, ignominiam, & opprobria illata ferus illius nimum quantum eius sit honos dilatatus, mors illi vitam attulerit, tempestatibus malaciam, bella pacem, prælia victoriam, afflictiones augmentum, vexationes securitatem, honorem confusio, & immortalem dederit infamia gloriam. In his haud dubiè relucet maxima quædam Dei sapientia, & Angelis hoc ex sensu Apostoli ingentem admirationem adfert; *Innotescit;* inquit, *principibus & potestatibus per Ecclesiam multiformis sapientia Dei.*

Persecutio-

ne crecit

Ecclesiæ,

longè sublimiora & admirabiliora de hac

Ecclesiâ dicta esse in ijs, quæ ad eius regimen &

directionem spectant, quòd nimirum per crucem

Iesu Christi fundata, persecutionibus excreuerit;

per vincula, catenas, compedes, ignominiam,

& opprobria illata ferus illius nimum quantum

eius sit honos dilatatus, mors illi vitam attulerit,

tempestatibus malaciam,

bella pacem, prælia victoriam, afflictiones aug-

mentum, vexationes securitatem, honorem

confusio, & immortalem dederit infamia glo-

riam. In his haud dubiè relucet maxima quæ-

dam Dei sapientia, & Angelis hoc ex sensu

Apostoli ingentem admirationem adfert; *In-**notescit;* inquit, *principibus & potestatibus per**Ecclesiam multiformis sapientia Dei.*

In quo dicendum, sicut & in omni re alia Christianè confitendum, alia longè Dei esse

Iudicia Dei

differunt à

iudicijs ho-

minum.

iudicia, alia hominum, imò sanctorum cœlesti gloria donatorum discrepare nimum quantum ab hominum in mortali hac vita degenitum iudicij. Cœlum siquidem longè alia sentit quam terra, aliaque habet axiomata. Ipse quoque CHRIS TVS Dominus, Verbum Patris æternum, sed in mundo incarnatum, vt magister aliquis ac doctor cœlo missus ad homines eadem edocendos, vt in monte Thabor audita cœlitus vox testata est, *Hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui, ipsū audite*; toties tamque alta voce clamauit, *Qui habet aures audiendi audiat nouas propositiones*, axiomata cœlestia, sanctorum maximas; & alibi, *Qui ex Deo est, verba Dei audit*, & rursum, *Beati qui audiunt verbum Dei*.

Matth. 17.

Matth. 11.

Ioan. 8.

Luce 11.

Axiomata philosophiæ mundani.

Axiomata honoris, & generales scientiæ mundanæ, & philosophiæ terrestris conclusiones sunt hæc, vile esse & veco. dis animi argumentum iniurias ferre, contumelias æquanimiter tolerare, honori repugnare, maximè esse indecens pauperem esse, omni carere commodo, & opes nullas penitus possidere; ignaui, inertis, & imbecillis esse sese abijcere, alijque libenter cedere. Illustre è contra, speciosum, perhonorificum, & summæ beatitudinis genus, diuitijs affluere, honoribus beari, voluptatibus innatare, delicias consecrari. hinc *beatum dixerunt populum cui hæc sunt*, hæc scilicet beatitudines sunt mundi, ac plenæ eiusdem felicitates, ac lætæ fortes.

Axiomata Dei ac Sanctorum.

Rom. 5.

Gal. 1.

Dei verò sanctorumque eius axiomata & maximæ sunt planè oppositæ, & penitus à prioribus discrepantes. Audite illorum de iniurijs, contumelijs & infamia etiam grauissima toleranda iudicium & sententiam: *Non solum autem, sed & gloriamur in tribulationibus*. quod autem generaliter hic dixerat, de se singillatim alibi sic explicat, *Mihi autem absit gloriari, nisi in cruce Domini nostri Iesu Christi*. Quod mundum & cosmophilum vt probrosum, infame, ac dedecorosum censent, hoc Paulus & reliqui sanctorum vt solidum honorem, & æternæ gloriæ titulum amplectuntur; crux illis laureæ, iniuriæ acroamata, opprobria decora, persecutiones deniq; triumpho ac diademata erant.

S. Paulus vinculis suis gloriatur.

Idem ipse Apostolus re ipsa exequens, quod ante verbis tantum docuerat, cum ad compedes, carceres, vincula se cerneret redactum,

longè secus ac mundus, in infamia quærens honorem, & in probrosissima confusione maximam constituens gloriam, gloriatur & effert se, quod IESV CHRIS TI vincus, captiuus & catenis onustus esset, in compedibus & carcere, idque ob Domini sui gloriam incomparabilis honoris titulum constituens, *Obsecro ergo, inquit, vos ego vincus in Domino*, quasi diceret, nosque simul omnes edocere vellet, *Obtestor vos omnes, non vt filij Dei legatus & Apostolus, non vt Ecclesiæ eius Doctor, non denique vt vas electionis, sed dumtaxat vt vincus, ligatus & incarceratus propter CHRIS TVM: quæ sanè dignitas eminentissima est, quamque omnibus, quos offere mundus potest, titulis nominibusque illustribus antefero, ac pluris facio*. Ad quæ Apostoli verba hæc commentarij vice adnectit magnus Chrysostomus, *Magna sanè dignitas, in cælo & regno quous & consulatū longè maior, vincus esse compedibus & vinculis, vt erat magnus hic Apostolus*.

Magnus hic Constantinopolitanorum Presul huiusmodi afflictionum decus honoremque ita sublimè effert, vt pro CHRIS TI gloria tolerata vincula Regum Imperatorumque diadematis anteferat; quin imò honorem afferre maiorem fortitan & gloriam credat, catenarum nexus & carceris ignominiam ob solum IESV CHRIS TI amorem pati, quam ad illius confidere dexteram, & in duodecim thronis præsidere. Audite ipsissima viri verba; *Maius est, inquit, vincula sustinere pro Christo, quam regum diadema; & forsitan illustrius, quam sedere ad dexteram eius; honestius quam sedere super duodecim thronos*. Audax quidem, vera nihilominus sententia.

Verisimile sit, huius Apostolos omnes opinionis fuisse, cum tam læto hilarique animo ad cruces, supplicia, tormenta que properarent, & tanta mentis gestientis lætitia iniurias, opprobria, confusiones, vituperia que tolerarent. vt rectè in Apostolorum Actis obseruat D. Lucas, *Ibant Apostoli gaudentes à conspectu concilij, quoniam digni habiti sunt pro nomine Iesu contumeliam pati*.

Hunc sibi honorem dum quidam è veteri Græciæ Patribus proponeret, si sibi daretur optio, vel cælo donari, vel cum Paulo in carcere catenis onerari; malle se ait cum Apostolo

stolo in compedibus gemere, quam cum Angelis in caelo beatitudine perfui. quin & ulterius progressus, non tam beatum se ducere Paulum asserit, quod in tectum sic coe un subuectus, quam quod in tectum caliginosumque sit carcerem compactus. Audite eius verba, Si mihi optio daretur, inquit, aut esse in caelo, aut in catena cum Paulo, praeligerem catenam: neque ita beatum Paulum dico, quod in paradysum raptus, atque quod in carcerem est coniectus. Tandem velut epiphonema subiungit, Non tanti aestimo uniuersa Sanctorum miracula, quanti vincula.

altera liberationis eius laetitiam simul & miraculum deducam.

Principio ergo, antequam vela ventis laxemus, longiusque pelago volemus, in errore non nihil sustamus, & nobiscum festi huius originem, & quas ob causas institutum fuerit, inquiramus oportet: quas ad quatuor primarias easque praecipuas reuocabimus. Prima est, in gratam miraculoae sancti Petri e carcere laxationis, quae sane insignem fidelibus omnibus, qui Hierosolymis persecutionis Herodianae tempore commorabantur, laetitiam & incredibilem consolationem attulit, memoriam. Secunda, vt hoc pacto Christianis omnibus refreticaretur facti illius illustris memoria, quod Alexandri a sancto Petro sexti Pontificis & Ecclesiae capitis Pontificatu gestum commemoratur. Quirinus ergo Praefes Romanus, sacrificijs Ethnicorum deditus, cum Alexandrum Papam in carcerem conpegisset, audit Hermetis viri in rep. illustris filiam ab eodem ad vitam reuocatam, fidei se nostrae accessurum, & Christiana sacra amplexurum spondit, hoc miraculo excitatus, suam si filiam Balbinam nomine morbo nulla hominum naturae arte pelli nescio affectam sanitati redderet. Alexander ergo cum iussisset, Balbina vt Principis Apostolorum vincula supplicis exosculetur, in eod ipse sanitate esse constat. Parens vero voti reus, & ex filiae sanitate sanam mentem induens, baptismo tinctus est. Alexander vero insignem exinde S. Petro Basilicam dedicauit, in quam sacra illius vincula & catenas intulit, vt maiori postmodum honore colerentur, & ab omnibus suspicerentur.

III. Quatuor causae instituentiae huius festi iustitiae.

Minime autem dubitandum, quin omnes omnino Sancti diuinam hanc scientiam a summo Doctore IESU CHRISTO didicerint, qui vt stolidi mundi axiomata illuderet, dolorosum & probrosam passionis diem, gloriam ac triumphum suum dixit, cum sic apud Diuum Ioannem locutus est, Clarificauit Pater, perinde ac si diceret, Aduenit iam tandem passionis meae hora, Pater, per quam me ipse clarificaturus es, & ipse honorem sum & gloriam adepturus, subique ipsum imitari & repetere dum vult, ita in Euangelio alloquitur, Beati eritis, cum maledixerint vobis homines, & persecuti vos fuerint: non ait, Beati tum denique eritis, cum mortuos ad vitam reuocabitis, cum daemones pelletis, cum morbis medebimini, miracula patrabitis, &c. sed, cum persequetur vos mundus, in terrenis scilicet turbationibus & exagitationibus veri honoris summam, & solidam fidelium beatitudinem sciam esse persuadens.

Tertia festiuitatis huius instituentiae causa fuit, vt hac inducta, gentium superstitiones ritusque diabolici penitus abolerentur. Veteribus namque Romanis solenne erat, Augusti Kalendas annuo cultu, in Imperatoris Octauiae Augustae memoriam, celebrare. Sed Eudoxia Imperatrix, magni Theodosij filia, illustri pietate ac virtute femina, cum Hierosolymis vincula & catenas, quibus Petrus ab Herode victus fuerat, Romam attulisset, Pelagio Pontifici sua sit ac persuasit, vt abolerentur Gentium sacris ac ritibus, dies illa Kalendaeque sanctorum Petri vinculorum recolendae memoriae posthac dedicarentur. Quarta denique & vltima

1. 2. 3. Kalendae Augusti solennes ethnicae. 4.

Dispassio- nis dicitur dies gloriae.

Mat. 17.

Mat. 5.

Mat. 12.

ma causa fortè fuit, vt hoc pacto magno huic Ecclesiæ directori data vinculorum peccatorum ligandorum dissoluendorumque potestas aliquatenus repræsentaretur. hæc porò causa ad moralem magis & allegoricum sensum spectat, quàm tres priores.

IV.

Vinculi nomen diuersimodè in Ecclesia accipitur.

Gen. 42.

Matth. 11.

Psal. 2.

Isai. 52.

Ierem. 27.

Leuit. 26.

Ruth 1.

Secundò notemus antè necesse, quàm historię contextum euoluamus, Vinculi significatum diuersimodè in sacris litteris accipi solere. Interdum namque ipsos denotat carceres & locum, quò vincti abducuntur. Sic vsurpauit ipsum Ioseph his fratres verbis alloquens, *Vos autem eritis in vinculis, donec probentur quæ dixistis, verum vera an falsa sint.* & in Euangelio, *Cùm audisset Ioannes in vinculis opera Christi.*

Alias captiuitatem ipsam sonat ac seruitutem. Hoc sensu vsurpauit apud Psalmistam, *Dirumpamus vincula eorum, & proiciamus à nobis iugum ipsorum.* Quin & apud Prophetas. Vnde Iaias, *Solue vincula colli tui captiua filia Sion.* Et Ieremias eadem significatione duobus in locis, *Fac tibi vincula & catenas.* Iubet namque Deus, Propheta vt catenas adapter, easque ad reges Iuda vicinosque principes mittat, veluti instantis seruitutis & futuræ captiuitatis præfagium, in quam eos Nabuchodonosor Assyriorum Rex esset abrepturus Et deinde cap. 2. expostulans cum populo suo Deus, quòd obedientiæ suæ iugum excussisset, à cultu suo descisisset, & ad talim quandam libertatem aspirans præstitum totius fidelitatis sacramentum tam nequiter violasset, exclamat exprobrando, *A seculo confregisti iugum, rupisti vincula mea, & dixisti, Non seruiam.* Leuitici quoque cap. 26. Hebræorum Deus erga se obligationem, & beneficium imprimis relaxationis ex Aegypti captiuitate & libertatis exaggerat, sic loquitur, eodem sensu *vinculorum* nomen vsurpando, *Ego Dominus Deus vester, qui eduxi vos de terra Aegyptiorum, ne serui, etis eis, & qui confregi catenas inimicorum vestrorum, vt incederetis erecti, honesta libertate fruentes.* Quibus è verbis manifestissimè apparet rò catena vel vinculum seruitutis interdum symbolum esse, & pro eadem vsurpari.

Interdum verò Sacramentum repræsentat matrimonij, sic acceptum videas Ruth cap. 1. *Nec apta vinculo coniugali, id est, nondum nu-*

bilis, coniugioque inepa. Et sanè hodie ita vulgata est in hoc significatu vox hæc, vt quotiescumque de Sacramento matrimonij sermo incidit, sacrum id matrimonij vinculum appellemus.

Sed vt plurimum & plerumque vinculum in sacris litteris pro peccato accipi videmus. Quod euidētissimis mihi testimonijs comprobare liceat: duo suggeret Psaltes, vñ eius filius Paræmiographus. Psalmo ergo 117. sic Deo suo gratias ob ablata peccata agit Propheta, *Dirupisti vincula mea, tibi sacrificabo hostiam laudis.* & alibi multò euidētius, *Funes peccatorum circumplexi sum me.* quasi diceret, Peccata mea totidem sunt veluti vincula, funes & catenæ, quibus alligor, quæ mihi libertatem auferunt, meq; in seruitutem abripiunt. Salomon porò in Proverbijs sic loquitur: *Iniquitates suæ capiunt impium, & sumibus peccatorum suorum constringitur.*

His præludijs ac velitat onibus præmissis, veluti historię nostræ præambulis, ià vela laxabo; causas tamen, circumstantias, cæremonias, aliq; particularia, quæ in Petri Apostoli captiuitate contigerunt, prætermittens, hoc vnum dicam, mysticè sensum insistendò, & mysteria indagando, quòd, quicumq; moraliter tam vincula ac perleuciones, quàm incarcerationem magni huius illustrisq; Apostoli perspicere voluerit, ilicò agnoscat, & agnoscedo fatebitur, his omnibus ad viuum, ferale tamē functoq; spectaculo, miserum peccatoris statum, sub diaboli captiuitate ac vinculis, in mortali hac vita constituti repræsentari.

Vt enim Herodes, efferus ille tyrannus & nobilis hypocrita siquis vquam (qui ob insignè simulandi artem, & imposturas suas præstigiatices ab ipomet Redemptore vñ pis est dictus nomine, *Dicite vulpi huic;*) Iesu Christi discipulis bellum indixit, & sublato Iacobo, (quod nomen Lucratorem aut laboratorè denotat, statum simul & Petrum populo producere, quod Petri nomen inter alia significata sonat *Cognoscens;* ita diabolus verus ille mundi tyrannus, ac verus Hypocritarum omnium Rex, seruis Dei bellum indicit, viros iustos excitat, omnemque suas vires, furias & violentias in aciem producit, vt, quicumque sub diuinorum mandatorum obseruatione vel actiuam, vel contemplatiuam vitæ complectitur, cum

Peccata sūt vincula de-
monum.

Psal. 117.
Psal. 118.

Prou. 1.

Luc. 11.
Herodes
dictus vul-
pes à Chri-
sto.

Dæmon
seculares si-
mul & reli-
giosos ve-
xat.

eum saeculares, tum religiosos, tam qui in mundo agunt, quam qui eodem egressi monasteriorum vallo obumbrantur, ipsi dem omni quo potest modo exagitet, affligat & oppugnet. Est namque hostis immitis, sediti necis ac nemini parcens.

Illustri hoc in Danielis libro figura praefignatum est. vidit namque Propheta ingentem & ferum arietem duobus obarmatum cornibus, quibus omnibus terrae animalibus insultabat, & solo prosternebat, quocumque demum sub caeli cardine agerent. Postea vidit arietem cornibus ventilantem contra occidentem, & contra aquilonem, & contra meridiem. & omnes bestiae non poterant resistere ei, neque liberari de manu eius. Quis prodigiosus hic aries est, manibus simul & cornibus, quibus instrumentis noxa infertur, armatus? Diabolus scilicet, qui varijs semper cornibus nubifque, id est, omnigeva malitia & crudelitate instructus, non nisi duo vt plurimum adhibet, quibus omnia animalia, id est, vniuersos mortales, oppugnet, duo inquam cornua, id est, duo persecutionum genera aduersus duplex hominum genus, contemplantes inquam & actiuae vitae deditos producit: qui saepe, nisi diligenter aduigilent, ab illo vincuntur, & ad terram alliduntur.

Et sane Herodes hic tartareus, si quem tentationum suarum pedicis constrinxerit, ne forte elabatur, idem plane cum ipso facit, quod Herodes Agrippa cum Principe Apostolorum Petro. Primo namque hic cum in Petrum manus violentas iniectisset, in carcerem illum coniecit, qui vt plurimum obscurus est & caliginosus: quo cordis denotatur caecitas, ad quam per peccatum miseram diabolus animam pertrahit iuxta illud Sapientiae, *Excacauit eos malitia eorum*, peccantium inquam. Et illud epistolae ad Romanos, *Obscuratum est insipiens cor eorum*. Herodes Petrum in tetros abripit carceres, diabolus peccatorem in mentis animorumque caecitatem, quae tenebris nostris & caligine omni caliginosior & tetrior est.

Egregias nobis suppeditat figuras S. Scriptura, quae mysteriorum omnium Theatrum est. Prima sit Samson, qui cum in Philisthaeorum manus cecidisset, funibus & taureis vincus, & in tenebricosum ab ipsis compactus car-

Bess. de Sanctis.

cerem, oculis est miserè priuatus. Altera Sedecias Rex, qui regno exutus, filijs orbatus, & opibus omnibus spoliatus, tandem Babyloniorum feritate oculorum orbem amittit. En vera peccatoris imago ac misera & calamitosa eius fors: vbi namque semel in diaboli manus incidit, confestim regni caelestis iacturam facit, omnigena gratia ac virtute spoliatur, thesauris inquam incomparabilibus: omnia eius merita abripiuntur, cuncta bona opera pessumdantur, catenis insuper & compedibus ferreis grauatur, in carceres tetros pertrahitur, oculos denique amittit & lumen: hi namque sacrilegi immanesque Carnifices intellectus oculos auferunt, & animam terra circumfundunt caligine.

Dauid tamen rex, & longe lateque per Iudaeam imperitans, tristi nobis exemplo sit, qui oculis lacrymantibus haec sibi omnia contigisse confitetur, vbi primum in scelus impugit, & mentis inprimis se caecitate percussit, *Dereliquit, inquit, me virtus mea, & lumen oculorum meorum, & ipsum non est mecum*. Solebam, inquit, generosos praefere animos, mascula mente & heroica omnia contemnere pericula, sed modo quae mea inertia & languor nullae mihi suppetunt vires, animus concidit, lumen amisi & oculos, & in horrenda viuo caligine; eo scilicet me miseriarum peccatum deduxit. Talis haud dubie peccatoris est status, an non vere miserabilis ac lacrymis dignus?

E maximis & summè horrendis Aegypti plagis fuit ipsa tenebrarum, nihilque adeo Pharaonem & vniuersum eius regnum perterruit, ac triduana illa per omnia penetrantia caligo atque obscuritas generalis. Fatendum sane, animae caecitatem non minorem esse in peccatore plagam, est namque caelestis quaedam punitio, diuinae iracundiae effectus, iustum & par peccato supplicium, quodque proculdubio metuendum.

Vidi iam olim in Apocalypsi, & videndo simul obstupui malignum quemdam Angelum, qui phialam ira Dei plenam aduersus solem effundebat, qua eius obscurare lumen conabatur. Mysteriorum profunda rimatus dicere audeo, hac nobis allegoria daemone, Angeli illius peruersi ac scelesti malignitatem denotari, qui omnimodis & nulla non

Peccatoris miser status.

Misera Davidis conditio.

Apoc. 16.

Daemon animae lumen excacare conatus.

arte irarum suarum ac furoris phialam contra animæ solem, id est, rationem, effundere, hancque obfuscare facem connititur, ut hoc modo nos exæcet, itaque in intolerabiles tenebras & caliginem conijciat. Hæc sunt, in quibus Herodis carcer & tenebræ cum peccati Dæmonisque carcere pariuntur.

V.

Refert deinde historiæ series, duabus ingentibus ab Herode catenis Petrum in carcere vincitum fuisse, ex more scilicet & consuetudine omnium gentium, quibus, quotquot carcere frænabant, solenne erat vincula, cōpedes, fanes injicere. Quam Arrianus exponens consuetudinem, manus & pedes simul reis ait constringi solitos, ut omnis ijs hoc pacto libertatis laxationisque spes & occasio tolleretur. Hinc in Apostolorum Actis legitur tribunus Paulum iussisse duabus vinciri catenis, ut scilicet vna manus, pedes altera constringerentur. Tradit item Suetonius, detectos à Nerone coniuratos, & in carcerem coniectos, tribus præter morem catenis ingentibus vincitos & oneratos fuisse.

Lib. 2. c. 1.

Act. 21.

Sueton. in Nerone.

S. Petri pedes vinciti non erant.

Hæc quin verissima sint, nullus neget: non hinc tamen efficiemus, S. Petri pedes catenis vinculisque constrictos fuisse, quod duobus è locis sacrae Scripturae euidenter eruo. Expresse namque de eo dicitur, *Ceciderunt catenae de manibus eius.* Verisimile fit ergo in pedibus eum catenas minimè habuisse, nam alioquin & illæ excidissent. Deinde, Angelus illi mandat, caligas confestim ut indueret; quod pedum est indumentum. Constat ergo verisimiliter, pedibus catenas minime iniectas fuisse: hoc enim si fuisset, impedimento fuissent, quò minus comode caligas indueret.

Herodot. lib. 3.

Plutarch.

Lib. 27.

Quoniam catenarum mentio iam fit, proposito quadrabit, quod de Aethiopibus scripto mandauit Herodotus, moris scilicet apud eos fuisse aureos reis compedes injicere. Notat quoque Plutarchus, Lydorum regem Cræsum aureis item à Cyro Persarum rege catenis vincitum fuisse. Prodidit deinde Ammianus, Arsacem regem à Sapore Persa argenteis catenis constrictum. At quibus Petrus noster constrictus fuit, eius materia non fuit: sed pro more ferrea, & quidem binæ, quò minus effugij locus pateret, & simul mysteria nobis manifestarentur, hincque eadem opera disceremus, misellos peccatores,

non secus, & eadem plane immanitate, à diabolo vincitos haberi.

Ceterum duplex hæc catena duplex peccatorum genus representat, vnum quod omitendo, alterum quod committendo fieri sollet: quibus generis humani hostis ita peccatorem constrictum tenet, ut diu liber, inde se comode expedire, aut amissam semel libertatem recuperare nequeat. Hoc ut intelligatis, memineritis oportet ad duo nos potissimum à Deo obligari, ad bonum scilicet faciendum, & malum euitandum. Docet hoc hinc verbis Psalmographus, *Venite filij, audite me, timorè Domini docebo vos. quis est homo qui vult vitā, diligit dies videre bonos: prohibe linguā tuā, & diuertere à malo, & fac bonū, & omni felicitate vita tua cumulabitur.* Perinde ac si dicat: Quidquid præcipit Deus, quidquid edoceri homo potest virtutis studiosus, ad duo potissimum capita reuocatur, ad mali scilicet fugā, & boni praxim: inque his duobus Christianæ perfectionis cardo vertitur.

In huius rei figurā & in schemate enigmatico Ieremia mandauit Deus, ut eradicaret, & plāteret, destrueret & ædificaret. Ut hinc doceantur Christiani prauos extirpare habitus, & passionum suarum impetū retundere, malū fugiendo, illic vero virtutes plantare & ædificare, simul & opera bona, bene agendo, atque in his sita suat vna uersa, quæ præcipit Deus.

Huc facit, quod de veteribus Hebraeis in Esdra libro legitur. Illi namque à Babylonica captiuitate rediit, vna manu trullā, altera gladiū vibrantes, quo ab se hostiū violentiā propulsarent, te nplū reædificabant. Dogma hoc Christianis esto, ut, postquā semel, Omnipotentis misericordia, diaboli captiuitate egressi fuerint, vna in virtutū exercitiū bonaque opera incubant manu, bene agēdo, altera se aduersus insulantium tentationū impetus tueantur, malū fugiendo. In hoc nempe vitæ perfectæ altitudo ac sublimitas sita est. Hoc legis est caput & compendium, hoc omnium diuinorum mandatorum scopus: dæmon è contra hoc vnum à nobis efflagitat, ut bonum omittamus, & malum committamus; hocque turbationum complementum, & æternæ damnationis initium & origo.

Non erit omnino abs re, si dixerimus duplici.

Moralis catenarum S. Petri sensus.

Psal. 119.

Eremiticam & hereticam nomen suum perfectio nis Christianæ figura. Ierem. 17.

Allegor.

Lib. 1. c. 1.

culpa sunt duo vincula, quibus peccator ligatur. plici hac Herodis catena culpam & peccata denotari: peccatrix siquidem anima, iniquitatum pelagus ascendens & peccatum confitens, vtrumque hoc malum incurrit, culpam inquam aut reatum, qui est quidam diuina maiestatis, quam offendit, contemptus, & poenam, id est, ad aeterna supplicia, que delinquendo promeretur, condemnacionem. Haec porro catena ita concatenata sunt & firmiter iuncta, vt qui ab vna soluitur, non simul & eadem opera ab alia dissoluatur.

Peccatum carnale furis est catena.

Prout. 7. Luc. 14. Addo rursus, duplici hac catena significari posse, vna quidem voluptates carnales ac libidinem, altera eiusdem consuetudinem inueteratam: & ambo vincula sunt admodum dura, quaeque non nisi aegerime diffringuntur. De prima siquidem sub specie mulieris garulae ac vage, insidialque iuuentuti struētis in Prouerbij scriptum est, vincula catenaque manus eius esse. Hinc etiam in Euangelio legere est, illum qui recens vxorem duxerat, ita carnalibus voluptatibus ac delicijs inelcatum ac constrictum fuisse, vt ad splendidissimas magni Regis nuptias inuitatus, venire se posse, aut ab vxore discedere prorsus negarit. *Vxorem duxi, inquit, ideo non possum venire.* Hoc namque peccatum ita hominem constringit, vt mouere se loco nequeat, aut vel pedem limine efferre.

Consuetudo vero etiam catena est, non minus valida ac fortis, eiusdem prope cum natura potentiae: nam consuetudo altera dicitur natura, naturam porro cogere, aut inclinationes naturales mutare velle, res est longe difficillima. In huius rei confirmationem in Prouerbij legitur, *Adolescens iuxta viam suam, etiam cum senuerit, non recedet ab ea:* id est, si semel lubricam insisteret in flore aetatis viam ceperit, toto vitae tempore ab ea non deflectet, quin imo nec in senio eam deseret.

De gemina hac catena egregie admodum locutus est S. Augustinus, nimium quantum eorum robur ante conuersionem expertus: *Ligatus eram, inquit, non ferro, sed ferrea mea voluntate: velle meum tenebas inimicus, & inde mihi catenam feceras, & constrinxerat me. quippe ex voluntate perniciose facta est libido, & dum seruitur libidini, facta est consuetudo, & dum consuetudini non resistitur, facta est necessitas, quibus quasi annulis quibusdam sibi-*

met innexis, unde catenam appellant, tenebam me vobis stratum dura seruitus, &c.

Omnia haec, velut in figura & emblemate, in Manasse rege contigerunt, vt ex historia, que in Paralipomenon libris refertur, eruere est. Hic enim à Regis Assyriorum praefecto captus, & vinculis onustus & ferro, Babylone abductus est. An non eodem plane modo in felicem peccatorem habet daemon, proprijs eum sceleribus constringens, atque inde in tartara, quae vera babylon meræ confusionis ac perpetuae captiuitatis locus est, abripiens precipitem, perpetuoque constrictam tenes? Sed nos historiae caeptra glomus deducamus.

Herodes ergo cum Apostolorum Principem in vincula compegisset, & catenis ferreis grauasset, à duobus cum noctu & interdium custodi iussit militibus, veritus ne compedes solueret, solutusque in libertatem se assere-ret. Vt moralem allegoriamque etiam in hac re sensum demus, cogitemus oportet, demonem idipsum cum homine, vbi semel nexus eius subiit, agere. Duo namque hi Herodis milites, duos etiam Satanæ satellites, longè prioribus deteriores, representant, mundum videlicet & carnem: hi quippe sunt, qui miseros peccatores ac daemonis victos fideliter asservant, hi tartari custodes, & tenebrarum satellites.

An non meministis eorum, quae in Redemptoris passione contigerunt? Et sane recens semper eorum seruanda memoria, magnique huius mysterij notae ac symbola cordi nunquam non insculpta inscriptaque gestanda. Scriptum igitur est, Iudaeos positum in sepulchro Redemptoris Dei filij demortui corpus adhibitis circum monumentum custodibus asservasse, impedituros scilicet, ne ad vitam rediuius resurgeret, *signantes lapidem cum custodibus.* Non aliter etiam daemones fidelibus veris Dei filijs (*Dedit eis potestatem filios Dei fieri*) per peccatum mortuis, & semel in iniquitate sua sepultis fidas ijs adhibent custodias, ne tumulo hoc egrediantur, perque poenitentiam à peccati morte ad gratiae vitam resurgant.

Egregiam huius rei figuram, sed historicam depromam. Philisthaei iurati & implacabiles Samsonis hostes comperto illum Gazim abisse,

Moralis

Peccatum

Prout. 7.

Consuetudo

Prout. 21.

Lib. 7. Confess.

2. Paral. 23.

S. Petrus à duobus custoditus militibus.

Mat. 27.

Ioan. 1.

Iud. 16.

abijisse, vt Dalila, cuius amore illaqueatus erat, amplexibus potiretur, ilico eum obsederunt, & circumdederunt positus ad portas urbis custodibus, ne clanculo urbe elaberetur, & ibi tota nocte eum silentio prestolati sunt.

Allegoria.

Qui allegorico hoc exponere sensu voluerit, confestim videbit, idem penitus peccatori à dæmonibus fieri. Mox enim vt infelicem eius in funestum peccati & lapsus territorium ingressum, vt vel carnis, quam Dalila adumbrat, illicijs irretiat, vel mundi vanitates conlectetur, perspexere, continuo eum obsident, omnes aditus ocludunt, omnia itinera interceptiunt, exitum omnem impediunt, & omnimodis allaborant, vt hoc in carcere perpetuo eum detineant, omnemque viam præscindant, quo minus in libertatem se afferat: primarij autem eius milites caro sunt & mundus.

Sunt hi nimirum truculenti & barbari illi murorum custodes, de quorum rabie ac furore conquerens sponsa illa, percussam se, male habitam, vulneratam, ac flammeo spoliata ab illis expostulat, *Inuenerunt me, inquit, custodes, qui circumeunt ciuitatem, percusserunt me, & vulnerauerunt me; tulerunt pallium meum custodes murorum.* Caro enim & mundus fideles tartari satellites & custodes, vbi in animam Iesu Christi sponsam incidunt, eam diripiunt, spoliant, percutiunt, & sexcentas inferunt iniurias.

Huc forsitan respexit Redemptor, cum apud D. Lucam obiter ait, *Cum fortis armatus custodit atrium suum, in pace sunt ea quæ possidet.* Diabolus fortis est armatus, & imperterritus cataphractus, quod semel occupauit, sedulo admodum sollicitèque custodit, & quas captiuas detinet animas, tam anxie asseruat, in quo suas mundus & caro partes quam diligentissime obeunt, vt eius illæ elabi carcere nequeant, nisi suum Excelsus brachium, dextram & potentiam violenter adhibeat.

Caro itaque & mundus fidi dæmonis sunt satellites: caro namque delicijs, blanditijs, & illicijs peccatores, vinculis suis iam compeditos, retinet, ne inde aliquo modo elabatur, mundus quoque honoribus, voluptatibus & diuitijs, retibus eos suis illaqueat, omnemque exitum ijs ocludit. facit quippe

mundus, quod olim Vago Holoferni principi à cubiculis cum casta Iudith: dixit enim *Iudith 13.* pararius ille impurus, eam ad probum & pudoris ruinam sollicitans, *Non vereatur bona puella intrare ad dominum meum, vt honorificetur ante faciem eius, & manducet cum eo, & bibat vinum in iucunditate.* Offert ecce infamis ille libidinis proxeneta, vt honestam matronam ad libidinem compellat, honores, voluptates, delicias, & conuiuia exquisita: non secus & mundus, vt miseras animas insecet, & Satanae pareat, honoribus ijs & exteriori schemate & pompa abblauditur & voluptatibus, delicijs, recreationibus & opibus illaqueare studet.

Caro idem quoque facit, quod Princeps Sichimorum cum virgine Dina Iacobi filia, qui vt eam vi compressam tristem vidit, & ob pudicitia iacturam dolentem, blanditijs & delinimentis demulcere studuit. Imitatur hoc caro, vbi enim animam violauit & peccatorem in casses suos pettraxit, hinc illi abblauditur, vtque eam commissorum poenitere videt, omnigena eam assentatione & palpo demulcere conatur.

Denique persecutor ille Herodes, præter duos illos ad Petrum custodiendum delectos laterones, quatuor alios delegit quaterniones, id est, milites, quorum singuli quatuor alijs præerant milibus, adeo vt vniuersam viginti numero forent. Neque enim satis ei fuit intra carceris illum angustias custodire, nisi etiam foris eum custodiri iubeat, & ad omnes ianuas & aditus excubias collocet, ne forte effugiat, & immanibus manibus suis elabatur. Res noua & insolita profecto, vt qui plane exarmatus est, tot militum cingatur custodia, tot excubijs positus asseruetur. Hinc & videri allegoricè dæmonis truculentia & crudelitas potest, qui vbiq; locorum & ad singulos aditus fidum locat custodem, nec ubi semel vincus peccator manibus se suis subducat.

Nescitis ecquid Euangelio proditum sit? Inuenietis ibi lunaticum quemdam nocte dieque ab integra dæmonum legione exagitatatum, qui iuxta Romanarum legionum numerum sex mille, sexcenti, sexaginta sex, vniuersum erant. Ecquæ barbaries? ecquæ rabies? quis furor? ad vnus duntaxat ruinam,

vca

Matth. 5.

Luc. 11.

Caro & mundus fidi dæmonum custodes.

vectionem ac perniciem tot à tartaro vires adhiberi, tot artes adinueniri, tot tamque atrocità produci molimina.

Ut autem in tropis nostris ac figuris pergamus, mihi fit verisimile, per quatuor hosce quaterniones alia quatuor denotari, quæ obstant, quo minus ad poenitentia remedia ac medelam peccator confugiat, & hoc pacto peccati captiuitate & infernali tyrannide egrediatur. Primum est relapsus formido & reincidentia, quæ suggerit, frustra illum & incassum delictorum exomologesia facere: breui namque in idem scelus prolapsurum, & ad eandem rursus petram pedes offensusurum, sed nã stolidus & fatuus, qui panica hæc formidine concutitur, qui metu n hunc metuit, illi futurus persimilis, qui præ morbi vehementia ad extrema vitæ redactus, vel lethali faucibus plaga, medicum chirurgumque idcirco rejicit, quod vereatur, ne sanitati restitutus, in eundem denuo morbum reincidenteret.

Secundum est, emendationis finalis spes, & sperata in vltimo sentio poenitentia. hæc per multos peccatoribus imponit, inque sceleribus confirmat & detinet. De stolidi & inani hac spe, quæ mera potius præsumptio est, ita loquitur per Ecclesiasticum Spiritus sanctus, *Præsumptio nequissima multos perdidit.* Fatuæ illæ virgines, quod æquo diutius sponso venienti obuiam procedere distulissent, venientes tandem, clausas viderunt ianuas, & ad nuptias ingredi minime potuerunt.

Ita non pauci in procuranda salute morosi, & ad sui conuersionem nimis lenti, poenitentiamque æquo diutius differentes, beatitudinis nuptijs excluduntur, & misericordia ianuas obseratas reperiunt. Poenitentia ergo dilatio noxia est, periculosa, & maxime metuenda.

Figuræ loco erit, quod primo Regum libro de Samuele legitur etiam naama adoloscenscente. hic ergo à Deo vocatus, non ad ipsum, sed ad Heli Sacerdotem se conferebat, qui eidem assentando dicebat, *Vade & dormi.* Heli porro *fortis* interpretatur, denotat autè mysterium, multos à Deo cū internis & occultis inspirationibus, tum publicis concionibus vocatos, ad Heli se conferre, id est, proprias consulere vires & robur, sibi ipsis og-

gerentes, Adhuc ætate viges, adolescens es, & viribus polles, *vade & dormi*, id est, voluptatibus ac genio indulge, animi caperati turbines ac nebulas discede, mentem serena, labores molestiasque in Dei cultu occurrentes declina: quid te ieiunio emaceras? lætitiã indue, primos adolescentia annos delicijs ac gaudijs dedica, & sancta poenitentia propositum conceptumque in vltimos decrepita effortaque senectæ dies differ. Atque hoc illicio permulti in mulcipulam & interitum pertrahuntur.

Tertium, ipsa est voluptatis esca, & delectationis in peccato latentis consecratio. Animo siquidem auribusque peccatoris caco-dæmon occinit, ac suggerit, quas vitium offerat delectationes, quas contineat voluptates, quibus si quis se priuet, vita forsitan priuabit, aut grauem saltem, molestam, retriçeam trahet. Quo nodo, inquit, voluptatem ac delectationem desereras, quam hac & hac è re percipere soles? quomodo ab hac te muliere sequestrares, adeo scita, blandula, mollicula, tantaque te recreatione perfundere solita: fierine potest tam iucundos gratosque relinquere te contubernales? quid: deserere nec tot splendidas & exquisitas epulas, voluptatum incredibilium matres & pararias? His similibusque artibus vaser ille impostor multas decipit animas, easque in seros vitæ annos & canos deferre poenitentiam cogit.

Quartum denique ipsa est poenitentia iniungenda à confessario formido. Persuadet siquidem & suggerit peccatori dæmon, si peccata sacerdoti aperiat, graui intolerabilique ipsum poenitentia grauandum, seuerè acriterque corripiendum, dure inclementerque habendum; itaque timorem ille ingerit, à conscientia consulendo deterret, & à vitæ melioris proposito dehortatur. Hi quatuor Herodis tartarei quaterniones sunt & stipatores, qui peccatorem suo in peccato detinent, & impediunt, ne qua elabatur: quatuor hi sunt venti violenti, quos olim in mari vasto depugnantes vidit Daniel, venti inquam, qui inter se depræliantur, & horrendas in peccatoris corde tempestates ac procellas cient. illius enim cor à sacra Scriptura mari confertur; *Cor impij sicut mare feruens, Isa. 57.*

Tentationes diabolicæ circa delectationem, quæ in peccato occurrit.

Multis poenitentiam in confessione imponi solita perhorrescentes confiteri nolunt.

Dan. 4.

id est, cor peccatoris quatuor hisce ventis agitatam, quadruplici hac passione cōcussam, & hoc diabolicarum tentationum assidue pullatam quatermione, aestuans quidam ac procellosus oceanus est. Atque hac sunt, quæ circa primam hanc partem dicenda mihi erant, iam ad alteram descendam.

Noua hac parte miraculosam D. Petri liberationem ac liberationem prosequi polliciti eramus, quam si ad imitationem prioris allegorice moraliterq; exponere voluerimus, inuenimus profecto, non minus hanc ad peccatoris iustificationem, quam incarcerationem ad eiusdem ruinam interitumque facere. Etsi enim solus Deus iustificationis & liberationis peccatoris sit auctor, secundum illa sacra Scripturæ testimonia, *Libera me de sanguine tuo Deus, Deus meus, id est, à peccatis: Et alibi: Erue à fratria Deus animam meam, & de manu canis vnicam meam.* &, *Quia apud Dominum misericordia, & copiosa apud eum redemptio;* multa tamen ad eam aliunde concurrunt, & magno huic operi humerum quodammodo subiiciunt, operi inquam magno: nam D. Thoma teste, maximū Dei opus ipsa est peccatoris iustificatio, quæ omnia prope in sancti Petri liberatione, velut in figura concurrunt.

Primum, Vniuersa militans Ecclesia nunquam non pro peccatoribus, generatim saltem, Deū obsecrat, quemadmodū hic dicitur pro Petro vincō nocte dieque Ecclesia vniuersa preces ad Deum incessanter fudisse, *O ratio fiebat sine intermissione ab Ecclesia pro eo.* Ecclesia nāq; est carissima illa ac dilectissima spōsa, quæ suis orationib; lacrymis, charitate, humilitate, alijsq; modis Iesu Christi cor animūq; ita vulnerat, nihil vt illi negare queat, sed ad petita qualia cūque demum annue cogatur: iuxta illud Canticorum, *Vulnerasti cor meum soror mea, sponsa, in vno oculo tuorum, & in vno crine colli tui.* Permagnum profecto est, tantilla re sponsam, vt oculi ictu, & tenui crine, sponsi cor vulnerare, quod armis & omni violentia fieri in alijs vix queat: vt hinc discant fideles, etiam minima ab Ecclesiæ oculis dimanante lacrymula, & minimis etiam eius ore fufis precibus, Dei cor in tantum peti, vt compassione tangatur, emollescat, & velut iauitus ad mi-

serendum ijs, pro quibus ipsa supplicat, commellatur.

Ipsa scilicet pia illa, bona & diligens mater est (Ecclesiam intelligo) quæ ad imitationem Chananeæ illius, Iesu Christi aures n unquam non fatigat, pro filiorum suorum in peccati captiuitate agentium, & à dæmonio misere diuexatorū liberatione supplicans. Dixit illa, *Miserere mei Domine, Fili Dauid, filia mea male à dæmonio vexatur.* Ecclesia porro pia illa mater clamat, Domine elementer respice peccatores, fideles, filij mei grauius à peccatis diuexantur, & ab immundis spiritibus nimio opere infestantur, miserere Domine, propitius eos intueri, & misericordiam ijs præsta.

Secundum, quod ad sancti Petri liberationem, atque inde ad generalem peccatoris iustificationem concurrat & cooperatur, Angelus custos est, qui ad peccatoris custodiam conseruationemque constitutus, omni quæ potest ratione illum iuuare, & peccato, si in aliquod prolapsus est, educere contendit, vt & sanctum Petrum ab Angelo ex Herodis carcere eductum prodit historia. Certissimū est namque, Angelos salutis nostræ studiosissimos & cupidissimos esse, vt pote qua in iisdem Deis optimis maximis concredidit, & peculiarem eius ipsos rationem habere voluit, vt ex hoc Psalmi eruimus loco, *Angelis suis mandauit de te, vt custodiant te in omnibus vijs tuis:* id est, ante vitam, in vita, & etiam à vita, in omnibus vijs, id est, terra marique, rure, in vrbe, domi & foris, in omnibus vijs, id est, tam in aduersis, quam in prosperis, belli & pacis tempore, in tempestate & in malacia, in omnibus vijs, id est, noctu & interdiu, mane & vespere, omni deniq; loco, tempore & casu. Quorum verborum occasione ita se in Soliloquijs suis S. Augustinus extendit: *Diligunt nos, inquit, sancti Angeli Dei, ideoq; magna cura ad sunt nobis, omnibus horis & locis, succurrētes necessitatibus nostris, & solliciti discurrentes inter nos ad Deum, gemitus nostros atq; suspiria referentes ad eum, vt impetrent nobis propitiationem & misericordiam, ambulanti nobiscum in omnibus vijs nostris, intrant & exeunt nobiscum.*

Idem quoque Doctor, sed alio loco & alijs verbis hanc rem pertractat, eamque latius deducit.

Deus solus auctor iustificationis peccatoris.

Psal. 50.

Psal. 21.

Psal. 129.

Ecclesia pro peccatoribus orat.

Cant. 4.

Ecclesia precibus suis cor Dei vulnerat.

Matth. 15.

Psal. 90.

Cap. 27.

Angeli

Ser. 46. ad

fratr. 186.

deducit.

Mirabilis
efficitur
Angelorum
in hominum
cultodia.

deducit. Sic porro fratribus suis in eremo a-
gentibus Angelorum custodiam, curam soli-
citudinemque pro miseris mortalibus depin-
git: *Angeli sancti sunt*, inquit, *per quos suspen-*
tamur, per quos in terra & mari iuuamur, per
quos mente & corpore illuminamur, per quos in
tribulationibus & angustiis consolemur, per
quos ab infirmitatibus frequentius liberamur,
per quos & a quibus in extremis protegimur,
per quos in fide solidamur, per quos a maligno
spiritu defendimur. Dicine quid elegantius,
quid ad nostri consolationem efficacius, aut
ad Angelorum honorem commendandum
potentius queat.

Gen. 23.

Iacob è Melopotamia redux hæc omnia
figurate & in mysterio conspexit, dum nimi-
rum prodigiosam illam scalam intuetur, per
quam sine intermissione & assidue Angelo-
rum pluri hinc descendebant, illinc rur-
sus alij ascendebant, vti in libro Geneleos re-
fertur, *Vidit scalam, Angelosq; ascendentes &*
descendentes. In quæ verba hanc pius Bernar-
dus paraphrasia procedit: *Numquid sedente*
quempiam vel stantem vidit certe non, quia
non habemus hic manentem ciuitatem, nec futu-
ram adhuc possidemus, sed inquirimus, & ut
eam consequamur, & in illa eis similes simus,
Angeli suuimo studio ac diligentia ascendunt,
ac descendunt.

Psal. 33.

Ad propositum est quædam Diui Hiero-
nymi Psalmo 33 lectio: Nam quo loco vul-
gara editio præfert, *Immittet Angelos Domi-*
nus in circuitu timentium eum: ipse legit ex
Hebræo, *Circumdat Angelus Domini in gyro*
timentium eum. Alij vero sic interpretantur,
Castra metatur Angelus Domini in circuitu
timentium eum. Quod re ipsa, & ad oculum
seruo suo Elisæus Propheta, ob oppidum, in
quo tum commorabatur, à copijs Syriacis
obfessione circumiectum trepidanti & ex-
pallenti ostendit. Orante namque Propheta,
oculos seruo Dominus aperuit, quibus aper-
tis vidit haud procul inde montem vicinum
equis & ignitis circumquaque curribus cir-
cumseptum, Elisæo auxiliari paratis, si forte
hostes obfessionem premerent & oppidanos
vagerent acris: quæ omnia Angelorum fie-
bant adminiculo, vt hinc eadem opera ma-
nifestum fieret, quam sollicitè pro nobis An-
geli laborent, quantam salutis nostræ curam

4 Reg. 6.
Figura,
qua decla-
ratur, quæ
sunt salutis
nostræ an-
geli stu-
dium.

gerant, quo ad hominum conseruationem
cooperentur modo.

Sanctorum Angelorum singularis cura, &
admirabilis quædam Dei prouidentia, qua
ad hanc potissimum instigantur, euidenter
ex illis Canticorum verbis colligitur: *En le-*
ctulum Salomonis sexaginta fortes ambiunt: ex
fortissimis Israel, omnes tenentes gladios, & ad
bella doctissimi, vniuscuiusq; ensis super femur
suum propter timores nocturnos. Lectulus ille
regius, in quo Salomon noster quiescit &
dormit, animam iusti haud dubie repræsen-
tat: in illa siquidem cœlestis ille sponsus su-
auiter quiescit, cuius nimirum delitiæ sunt
esse cum filijs hominum, vti de se ipse testa-
tur. Excubiæ autem & vigiles illi fortes, sancti
sunt Angeli, vt colligere est ex illo Psalms lo-
co, *Benedicite Domino omnes Angeli eius, po-*
tes virtute facientes verbum illius.

Cant. 3.

Insignis
moralitas.

Psal. 102.

Opem hanc & sollicitam Angelorum pro
mortalibus curam, auxilia nque in omnibus
rebus nostris, mirifice deprædicat sapiens,
cordata & admirabilis illa Iudith. Ita porro
loquitur, *Vixit Dominus, quoniam custodiuit*
me Angelus eius, & hinc euntem, & ibi com-
morantem, & inde huc reuertentem: & non
permisit me Dominus ancillâ suâ conquinari.

Iudith 13.
Iudithæ de
Angelorū
ope verba.

Vere ergo, vt colligere licet è iam dictis,
Ecclesia simul & Angeli ad peccatoris libe-
rationem iustificationemque concurrunt, &
allaborant, quemadmodum ad sancti Petri è
carcere educationem Angelus eius est coope-
ratus: fatendum tamen ac dicendum, Deum
vtriusque rei solum & auctorem esse & cau-
sam primariam: De peccatoris siquidem san-
ctificatione ac iustificatione res est quam
certissima. Testem omni exceptione maiore
habemus Psaltem dicentem, *In Deo salutare*
meum, & gloria mea: Deus auxilij mei, & spes
mea in Deo est, & alio in Psalmo, Louauit ocu-
los meos in montes, vnde veniet auxilium mihi
auxilium meum à Domino.

Deus solus
auctor iu-
stificatio-
nis pecca-
toris.

Psal. 61.

Psal. 120.

Veritatem item hanc perspectam habebat
sapiens illa Esther: in ardenti namque & ha-
mili oratione sua alium præter solum Deum
conseruationis suæ auctorem, salutis cau-
sam, & omnis spei basim non agnoscit, oran-
tem audire vultis? hæc eius orationis sunt
verba, *Nos autem libera in manu tua, & adiu-
ua ancillam tuam, nullum aliud auxilium*
habem.

Esth. 14.

Osee 15.

habentem nisi te Domine. Ipsemet Dominus etiam rem ad amissim ita se habere apud Prophetam testatur: sic namque de se Israeli loquitur, *In me tantum auxilium tuum.* quasi diceret, Noueris peccator ab alio te præter me saluari non posse, in mei solius manu situm auxilium tuum, quapropter alia te sperare nefas est. Denique quidquid in miraculosa S. Petri liberatione peractum est, in peccatoris iustificatione habere etiam locum solet.

Vt rem ita se habere vtrisque videamus, & paria in vtraque peragi, primo notemus oportet, lumen per carceris caliginem subito emicuisse, & horrendas illas tenebras dissipasse, *Lumen refulsit in habitaculo,* id est, in carcere, in quo Apostolorum Princeps victus tenebatur. Ita dum peccator è captiuitate & carcere peccati soluitur, quod iustificari dicimus, internum conscientie lumen semper præcedat necesse est, id est, quandam gratie præuenientis faciem, quo interiora illuminantur, cor irradiatur, peccatori oculi aperiuntur, adeo ut eius admiculo & claritate iniquitatum suarum horrorem agnoscat, obtinendæ veniæ & impetrandæ misericordie rationes excogitet.

Psal. 12.

Vti primum, quod in totius vniuersi fabrica condidit Deus, ipsa fuit lux, *Dixit fiat lux, & facta est lux:* ita in peccatoris iustificatione, quæ secunda velut creatio est, primo omnium producit lux, ac lumen gratie infunditur. Dauid vt peccator hoc agnosceus propterea sic Deum obtestatur, *Illumina oculos meos, ne vnquam obdormiam in morte.* oculos referari ac recludi petit, non corporeos (neque enim cæcutiebat) sed animæ & internos, eo quod peccati nox terra eos caligine tenebrisque oppleuerat. Et sane hoc in sensu alibi exclamat, *Domine Deus meus illumina tenebras meas, &c.* quasi diceret: Primùm quod peccatori malum peccatum creat, est solem obtenebrare, rationem tollere, tenebrasque vbiuis circumfundere, ita etiam prima gratie origo & effectus est diem inducere, fenestras aperire, lumen afferre. Atq; hanc o^o causam peccatum etiam nocti tenebrisq; gratia autem dici ac lumini æquiparari conuenit.

Hinc Regius Propheta cum de seipso lo-

cutus esset, de alijs loquens, hoc illis consiliū dedit, vtilissimum sane ac prudentissimum: *Vanum est vobis ante lucem surgere.* Verba hæc ænigmatica & obscura, sed insigne includunt mysterium. Dicere porro vult, peccatores, vbi semel in peccati abyssos præcipitastis, inque tetram illius voraginem prolapsi estis; erratis, si inde egredi, & ad iustificationem peruenire vos posse antè putatis, quam lux ex alto vos præueniat, & primæ gratie, quam excitantem appellamus, sol in animis vestris exoriat.

Quod vt melius intelligatis, præsupponendum est, tantam esse peccati nequitiam, vt eo peccantium mentes excæcentur, & quocumque demum loco reperiat, eo semper nox ac tenebræ proxime sequantur: adeo vt quo peccator delinquit momento, eodem spiritus & rationis oculos, id est, animæ amittat, veroque intelligentiæ lumine spoliatur, iuxta illum damnatorum apud inferos clamorem expostulationemque apud Sapientem, *Sol intelligentiæ cognitionisque non est ortus nobis, nec animæ nostræ oculis, mensq; nostra perpetuum luminis passâ deliquium est, sed per gratiam peccatoribus lux exoritur, aurora inquam illa gratissima: ac tu commodari illis hoc Propheticum queat, *Habitantibus in regione umbrae mortis, lux orta est eis,* id est, verbo vt dicam, Qui in peccati tenebris agebant, quæ vera animæ mors est, lumen gratie superuenientis conspexerunt.*

Figura huius rei esto pius ille senex Tobias. Hic cum hirundineorum stercoreum in oculos delapsu lumen amisisset, & penitus cæcutiret, ac felle piscis exenterati illos illuisset, visum amissum recuperavit. Omnes medelæ huius prodigiosæ circumstantiæ insigne denotabant mysterium, peccatorem videlicet rerum temporalium fordibus ac stercore (quas fœdo hoc titulo Apostolus dedecorat, *Omnia arbitror vt stercore*) vel potius turpibus fœdarum delectationum è peccato manantium inquinamenti & illuue excæcatum, felle piscis exenterati confestim illuminari, dum se non tam delectationem peccato forinsecus ad hærentem, quam amarum pœnarum sempiternarum & suppliciorum nullo finiendorum æuo, quæ in caput suum

Psal. 17.
Primum
peccati
malum ra-
tionem
quod of-
fuset.

suum peccando accersit, sed ad animum aduocat.

VL. Angelus Petri latus magis, vt con exci- met. Ap. 3.

Secundo, dicitur Angelus caelo delapsus, Petrum in carcere, medios inter latrones dormitantem excitaturus, eius latus tetigisse. Per quem tactum motus quidam interior, caelo veniens, & à diuina proficiscens dextera repraesentatur, iuxta illud Apocalypicos, *Ecce sto ad ostium, & pulso.* Deum ad cordis nostri ianuam confiltere, & pulsare, vt aditus detur, metaphorica locutiones sunt, quibus

Motus in- tem in peccatore ad eum e peccato excitandū.

oculata Dei inspirationes, motus interni, & cordis pulsationes, quibus gratia sua iter & aditum patet, nosque in vitiōrum nostrorū carcere dormitantes excitet, intelliguntur. Postquam enim palpebras Deus reclusit, & peccatoribus lumen iam infudit, cuius splendore culparum caliginem agnoscant, ilico dolorum sensum, contritionem, & internam scelereum displicentiam immittit, qua velut in corde tacti & percussi, è somno obliuionis Dei expergefiunt, dolentque tā benignum se offendisse Dominum, poenitentque illos tanto cum contemptu & iniustitia illius maiestatem ad iracundiam provocasse.

Reg. 19.

In huius rei figuram facit, quod de Elia in tertio Regum libro legimus. hic igitur sub vmbra iuniperi dormiens ab Angelo è somno est excitatus, *Proiecitq; se, & obdormiuit in vmbra iuniperi, & ecce Angelus Domini tetigit eum, & dixit illi, Surge & comede.* Ita etiam peccator sub siluestrium voluptatum ac delectationum è peccato orientium vmbra suauissime stertens à Deo, vel Angelis vel per motus internos, vel per inspirationes occultas excitatur.

Dormien- tium di- uersitas collata eum pec- cantium diuersitate

Obseruemus hic necessum est, varia peccantium esse genera, vt & dormientium varia sunt. Dormientium alij leuiter dormiunt, & ad minimum excitantur strepitum, alij altius stertunt, & antequam expergefiuntur, pulsari trahique debent, denique alij tam profundo tenentur sopore, vt violenter percutiendi sint, & vi facta è lecto trahendi. Ad eundem plane modum inter peccatores alij ad solam praedicationis vocem excitantur, alij correptionibus, obiurgationibus, ac conuincationibus pulsari debent, alij demum vt expergefiant, (adeo enim peccatorum somno ac lethargo profunde adobruti sunt) tri-

Bess. de Sanctis.

bulationibus, aduersis, alijsque à diuina dextra immisissis flagellis ferendi sunt.

In quam rem in Moralibus scribens sanctus Gregorius ait: *Impiorum oculos culpa claudit, sed ad extremum poena aperit.* Didicerat hoc ab Isaia scribente capite vigesimo octauo: *Sola vexatio intellectum dabit audiuui.* quasi diceret, peccatum consopit peccatorem, eiusque palpebras in somnam trahit, sed poena eum suscitatur, & oculos aperit. Quibus accedens eloquentia Graeca torrens Chrysostomus, hoc suum adfert symbolum, *Nihil sic peccata in memoriam reuocare consuevit, vt poena & castigatio, quae ob eadem immittitur.*

Lib. 5. c. 29.

Rom. 3.

Exemplo & argumento sint fratres Iosephi: cum enim in innocij vitam omnes conspirassent, post multorum demum annorum reuolutionem in carcerem Aegyptium coniecti, veriti ne capite luerent, & vitæ discrimen ob praeteritas noxas adirent, statim in mentem reuocantur pristinum illud cōmissum in fratrem facinus, ac secum ipsi dixerunt, *Merito hac patimur, quia peccauimus in fratrem nostrum Ioseph, quem in Aegypto vendidimus, peccata nostra sunt, quae afflictiones nobis has causatur & procellas.* Hinc ergo vobiscum dispicite, quomodo aduersis & immisissis plagis è somno scelereum peccatores excitentur, vt Angeli pulsu tactuque Petrus dormiens in carcere excitatur.

Gen. 42.

Afflictio- nes pecca- tores sopi- tos excitat.

Tertio, historiae textus habet, Angelum Petro dixisse excitato, *Surge velociter.* Vnde discimus, & res ipsa docet, prompte celeriterque post peccati ruinam nobis surgendū, & è coeno vitiōrum, in quod incidimus, sine vlla dilatione, nulla inculta requie egrediedum. Consultat illis hoc pacto sapiens, *Non tardes conuerti ad Dominum, & non differas de die in diem subito enim veniet ira eius, & in tempore vindictae disperdet te.*

Eccl. 5. Conuersio non est differenda.

Hac faciunt S. Augustini verba ad Fratres in Eremito, *Promisit Deus veniam poenitenti, sed non promisit vsq; in crastinum differenti.* In poenitendo namque dilatio est noxia, & celeritas nimio opere laudabilis. Quapropter peccatoribus probe consultat Psaltes, vt quam celerrime è peccati volutabro exsiliant, *Conuertantur, inquit, & erubescant valde velociter, & summa diligentia.* Consilium hoc

Ser. 30.

Psal. 6.

M m regium

Conuersio
nem peccatoris
semper
debet erubescencia
sequi.

gium bimbrem est, & duo includit, primo p̄iōptā velocemq; conuersionem, deinde pudorem & confusionem, quæ eam sequi debet. Peccator enim noa modo peccato faciē debet obuerrere, & ad Deum conuerrere, sed etiam erubescere, & cum pudore & verecundia ad eum accedere. Duo hæc semper indiuidui esse debent comites, & nunquam a se mutuo disungi: conuersio enim pudoris exers, præsumptio potius quædam est, vel effrons impudentia, quam sincera contritio aut pœnitentia.

B. Apostolus Petrus verum huius rei nobis, et̄i in figura exemplum dedit, præiung; quo in hac re gerere nos oporteat modo. Ab Angelo namque expergetactus, iussuq; cœlestis surgere, statim surrexit, carcere egressus est, portam pertransij; ferrē, itaque se in libertatē assertū cernens, oculis in cœlū sublatis, præ stupore exclamauit, *Nunc scio vere, quia misit Dominus Angelum suum, & eripuit me de manu Herodis, & de omni expectatione plebis Iudaorum*: alludens ad hæc Psalmista verba, *In hoc cognoui, quoniam voluisti me, quoniam nō gaudebit inimicus meus super me*. Herodes scilicet super morte meâ, nec de me velut victor trophæa eriget.

Videtur hæc eadem verba rursus mutatus Apostolus ab eodem Psalmista, sed alibi dicente, *Saluum me fecit, quoniam voluit me*, quoniam suum hoc pacto erga me amorem patefacere voluit. Ita eodem sensu Apostolus noster Deum misisse ait Angelum suum, & ab Herodis tyrannide omnique aduersariorū suorū expectatione, mortē, interitum, exitiūque suum spectantium liberasse. Videbatur porro hoc illi modo insultasse aduersarij, dicēdo: *Sperauit in Domino, eripiat eum, saluum faciat eum, quoniam vult eum*. Et ita reuera factū est, vt in ipso illud Pareniographi locum haberet, *Iustus de angustia liberatus est, & in tuto collocatus*, cum ad extremum redacta omnia videbantur.

Hæc igitur est, Auditores, vniuersa captiuitatis, carceris, & admirabilis liberationis: è vinculis beatissimi Apostolorum Principis series & filium. Hinc discatis licet sexcenta documenta, sexcentos hauriatu conceptus, consolationum mare, & miraculorū iliadem. Discite inquam, quomodo sum-

mi Dei amici & perfamiliares ab afflictionibus & aduersis minime sint immunes, vt illustissimi Ecclesiæ Præsules persecutionibus non minus alijs exagitentur: vt balent ac pisces maiores in amaritudinam falsedine viuant & enatent. Eadem quoque opeta videre, quomodo mundus nouos semper Herodes emittat, qui Apostolos in vincula conijciant, quomodo tyranni discipulos Christi in ergastula compingant, vt iusti ferro grauentur, & velut malefici ac rei ad mundi tribunalia pertrahantur. Insuper considerate, quomodo afflictis & exagitatis Deus semper succurrat, insontium patrociniū suscipiat, consilia impiorum dissipet, Angelos ad soluedos vinctos submittat, suamque ibi exerat potentiam, vbi humana non suppetunt auxilia. Hæc cogitate, hæc mente animoque voluite, Deum laudate, eiq; gratias agite, & lacrimam vicarij Iesu Christi & Principis Apostolorum liberationem epinicion canite.

Nec immerito sane, Domine, totius vniuersi Redemptor: atque hanc etiam ob causam festiuo cultu & religione rei huius memoriâ orbis Christianus celebrat, & Ecclesia post estufas in capitis sui incarceratione lacrymas, lætitiā & plausum præfert, audito euntiam è carcere liberatum. Tu ô magne animarum nostrarum Deus, afflictionum in caput tuorum procellas aduocas, & cum tibi placet, eas iterum submoues. tu ad ima barathra, & ad inferos vsque discipulos tuos deducis, & vbi lubuerit, inde reducis, tu ferocia Herodis molimina explodis, tu persecutiones in fumos cogis euanescere, tu lumen terro in carcere oriri iubes, tu portas atreas confringis, tu exarmata vigilū ac satellitum custodia potenti manu vinctos educis, & mundi potentie victor insultas. Tu in omni consilio tuo, magne Deus, afflictos semper consolaris, persecutionibus exagitatos iuuas, pauperes recreas, & imbecillis robur animūque suppeditas. Tu Deus omnipotens, & penitus admirabilis, vbi vires nostræ deficient & humanae, miracula operaris, vbi natura debilis est & languet, gratia vt præualeat, facis, vbi res extremæ & restiminantur, nunquam in tempore oportunum denegas auxilium, cum Petri in carcere gemunt.

Psal. 40.

Psal. 19.

Psal. 21.

Iron. II.

munt ferro onusti, tunc cœlestes auxiliatores submittis & angelos. Hem! quàm es in consilijs sapiens, in auxilio promptus, in promissis fidelis, in consolationibus liberalis, in operibus ac mirabilibus tuis incomprehensibilis! Nefas erat eum, qui ut alios solueret, destinatus erat, in Herodiano carcere vincitum ligatumque remanere: rationi minime consentaneum erat, ut qui in aquis seruatus erat, & undis sopes inambularat, in continentibus tutus non esset, & in truculenti carceribus tyranni vitæ periculum adiret. Hæc mirabilia tuorum sunt opera, & potentiae tuæ effectus, hinc honor, gloria, salus & benedictio tibi in æternum, hic ab hominibus, & in cœlo ab Angelicis spiritibus æterna beatitudine perficientibus, decantetur, ad quam ingenitus nos Pater, & vnigenitus eiusdem Filius, atque ab vtroque procedens Spiritus sanctus nos deducere dignetur. Amen.

IN FESTO S. LAURENTII
MARTYRIS.

Partitio.

- I. De martyrij præstantia.
- II. De eiusdem elogijs.
- III. De Martyria Laurentij martyrio speciatim.
- IV. De eiusdem in tormentis perseverenti constantia.

Nisi granum frumenti cadens in terram
mortuum fuerit, &c. Ioan. 12.

FIGURA.

Leuit. 1.
Veteri sacrificiorum lege cautum apud Iudæos erat, ut, si quando auis, uti turtur aut columba, Deo offerenda esset, in altari eadem subiecto igne cremaretur, & hæc victima holocaustum dicebatur, eratque suavissimi odoris sacrificium, Deoque quam acceptissimum. In figurâ ac ritus huius complementum videte hodie, ut in lege Euangelica, sanctus Laurentius velut auis quædam cœlestis, Deo iam iam immolandus, non in ara, sed

in craticula subiecto igne collocetur, vivu cōcremetur, & gratissimi corâ Deo cœli fideliumque omnium Domino odoris fiat holocaustum. Hac de re hodie verba faciam, hoc hodie vniuersa Ecclesia Catholica summa religionis cultusque significatione admiratur, hoc item martyrium illud est, cui par non vidit orbis, quod cœlum iuxta ac terram in adytationem rapit, quod ut decurrere atque intelligere mereamur, ad Spiritum Paracletum confugiamus, eiusque auxilium supplices inuocemus & gratiam, sed Deiptram, aduocata nostra ac patrona ut hiecit, adhibeamus, eamque ob causam cum Angelo Gabriele ipsam salutemus.

AVE MARIA.

Inter sexcenta mysteria & magnitudine eximia & profunditate magna, quæ in Cantorum serinijs archiuilque recondita latent, non postremum, meo quidem iudicio, locum obtinet aureum illud Salomonis Regis reclinatorium, vel cœnaculū, cuius ascensus & gradus erat purpureus, ac rubicundus. Per reclinatoriū hoc vel cœnaculum designari non inconuenienter queat cœlum ipsum, Dei palatium, illustre Sanctorum omnium refectorium, & gloriæ cœlestis locus; ad quam inter alias vias, per mortem potissimum & martyrium, velut per cruentum ascensum, & gradus purpureos adit⁹ patet. S. Hieronymus inter alios hoc exponit modo, dū suis in Ezechielē cōmentarijs scribit, *Ascensum habet purpureum, quia maxima multitudo fidelium in exordio nascens Ecclesia per martyrij sanguinem peruenit ad regnum.*

Eandem opinor, ob causam in prouerbis de Ecclesia sub schemate nempe illustris cuiusdam matronæ, dictum est, eius indumentum esse byssum & purpuram: ut bysso quidem candida eius signaretur innocentia, purpureo vero & coccineo colore tribulationes eius & martyria. Ven. Beda hæc ipsa eadē plane ratione verba exposuit, quæ loquentē hic faciã: *Byssus, inquit, indumentū Ecclesia est in candore pura cōscientia & conuersationis, purpureus autē color sanguinis habet speciem. vnde pulchre dictū est à Patrib.*

Mmm 2 quod

I.

Cant. 5.

In Ezech. lib. 1. hom. 15.

Martyriū gradus ad gloriam cœlestem.

Prou. 31.

Beda in Cant. c. 3.